

Co-funded by
the European Union

Report_Hate

ERASMUS+ PROJECT 2023-2025

COFUNDED BY THE EUROPEAN UNION

Stop Online Hate:

Cross Country Comparative Analysis

November 2025

Co-Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

פרויקט Report Hate – ניתוח השוואתי בין-מדינתי

1. מבוא 1
על פרויקט "Report Hate" 1
ניתוח בין-מדינתי: חשיפת טביעות האצבע הייחודיות של השנאה הדיגיטלית 2
2. סקירה השוואתית: איומים משותפים ומוקדי עדיפות שונים 3
3. פרופילים מדינתיים מעמיקים: שילוב של נתונים, הקשר וחווית חיים 6
3.1 גרמניה: איום כפול של קיצוניות מערכתית ורעילות דיגיטלית רחבה 6
שיח שנאה בגרמניה 6
ניתוח תתי-קטגוריות מרכזיות 7
- 3.2 ישראל: קונפליקט גיאופוליטי ומעקב ממוקד ביטחון 10
שיח שנאה בישראל 10
ניתוח תתי-קטגוריות מרכזיות 11
- 3.3 סלובקיה: קונפליקט חברתי ממוקד והסלמה בהסתה 14
שיח שנאה בסלובקיה 14
ניתוח תתי-קטגוריות מרכזיות 15
- 3.4 הונגריה: תוקפנות רטורית מושפעת-מדינה ופילוג אתני 15
שיח שנאה בהונגריה 15
ניתוח תתי-קטגוריות מרכזיות 16
- 3.5 צפון מקדוניה: שנאה מקודדת והטרדה בין-אישית בקרב צעירים 16
שיח שנאה בצפון מקדוניה 16
ניתוח תתי-קטגוריות מרכזיות 18
- 3.6 קרואטיה: חיכוך סביב תפקידי מגדר וזהות מינית 18
שיח שנאה בקרואטיה 18
ניתוח תתי-קטגוריות מרכזיות 19
4. סינתזה אסטרטגית והשלכות מדיניות 19

1. מבוא
על פרויקט "Report Hate"
שיח שנאה ברשת מהווה איום גובר על הדמוקרטיה ועל הלכידות החברתית. צעירים מושפעים באופן בלתי-מידתי: הם מבלים שעות רבות באינטרנט מדי יום, וכמעט כולם נחשפו כבר לתכני שנאה. פרויקט "Report Hate" התמודד עם אתגר זה ישירות: הוא העצים צעירים לפעול באמצעות פיתוח הפורטל הטרנס-לאומי הראשון לדיווח על שיח שנאה, המותאם במיוחד לצרכיהם.

הפרויקט, בהובלת Youth Agency (גרמניה), איחד שבע ארגוני שותפים מסלובקיה, ישראל, ספרד, קרואטיה, צפון מקדוניה, הונגריה וגרמניה. במהלך תקופה של 24 חודשים (1 בנובמבר 2023 עד 31

באוקטובר 2025), השותפים עיצבו את הפורטל הטרנס-לאומי לדיווח, פיתחו מערכת אחידה לסיווג תכני שנאה, בנו יכולות לזיהוי שיח שנאה, השיקו את הפורטל בנובמבר 2024, ואספו וניתחו דיווחים נכנסים במשך שנה.

משרדי דיווח חדשים הוקמו בהונגריה ובצפון מקדוניה, ובקרוואטיה הופעלה מחדש תשתית קיימת ושולבה בתוך רשתות נוער. כדי להעלות מודעות לנושא ולבנות רשת לאומית נגד שיח שנאה במדינות שבהן נפתחו פורטלי הדיווח החדשים, התקיימו שתי ישיבות שולחן עגול בכל אחת מהמדינות, בהשתתפות כל הגורמים המרכזיים. לאורך כל משך הפרויקט התלווה אליו קמפיין ברשתות החברתיות, בעיקר באינסטגרם.

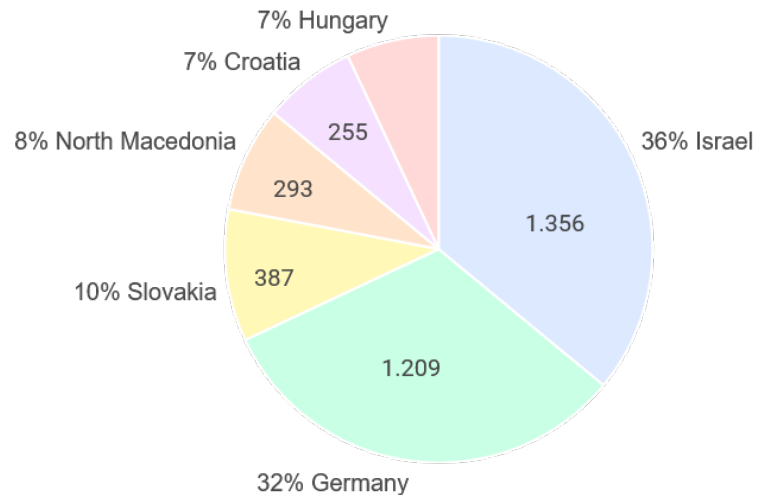
ניתוח ההשוואה בין-מדינתי מציג אילו סוגי שיח שנאה דווחו בתדירות הגבוהה ביותר בכל מדינה, אילו דפוסים והבדלים עלו, ואילו הקשרים פוליטיים השפיעו על הדיווחים. המספר הגבוה במיוחד של דיווחים מגרמניה ומישראל מוסבר בכך שמשרדי הדיווח במדינות אלה פועלים עוד לפני תחילת הפרויקט — מאז 2017 בגרמניה ומאז 2020 בישראל. לשותפים האחרים היה צורך לבנות תחילה תשתיות תקשורת ולהנגיש את פורטל הדיווח לקהל. גרמניה וישראל עברו תהליך דומה בשנותיהן הראשונות, ולכן הפערים במספרי הדיווחים מובנים. נוסף על כך, אוכלוסיית גרמניה גדולה משמעותית מזו של יתר המדינות.

הניתוח הייעודי לכל מדינה בפרק 3 מעמיק עוד יותר, ובוחן דוגמאות קונקרטיות לסוגי השנאה שדווחו בתדירות הגבוהה ביותר בכל מדינה, וממקם אותם בתוך הקשרם. כך מתקבלת תמונה מפורטת של האופן שבו שיח שנאה בא לידי ביטוי בהקשרים חברתיים ופוליטיים שונים, ועד כמה דומים או שונים היו הדפוסים והתגובות בין המדינות המשתתפות.

כתב הסתייגות: חומר זה מכיל עדויות גרפיות לתוכן רעיל, בלתי-חוקי או קיצוני שפורסם ברשתות החברתיות. אין לעשות כל שימוש חוזר זה, לשתף או להפיץ אותו, אלא למטרות מחקר בלבד. משתתפי הפרויקט אינם נושאים בכל אחריות לתוכן מסוג זה.

ניתוח בין-מדינתי: חשיפת "טביעות האצבע" הייחודיות של השנאה הדיגיטלית
הבנת המרחב המורכב של שיח השנאה ברשת דורשת מעבר לנתונים מצרפיים, ובחינה של "פרופיל הסיכון" הייחודי לכל מדינה. פרופיל זה מעוצב על ידי שילוב ייחודי של היסטוריה מקומית, פוליטיקה עכשווית ודינמיקות חברתיות עמוקות. גישה המבוססת על נתונים כמותיים בלבד עלולה לטשטש את מאפייני האיום הייחודיים בכל מדינה ולהוביל לפתרונות אחידים שאינם אפקטיביים מול תופעות שנאה דיגיטלית בעלות אופי מקומי מאוד.

Distribution of Total Quantity by Country

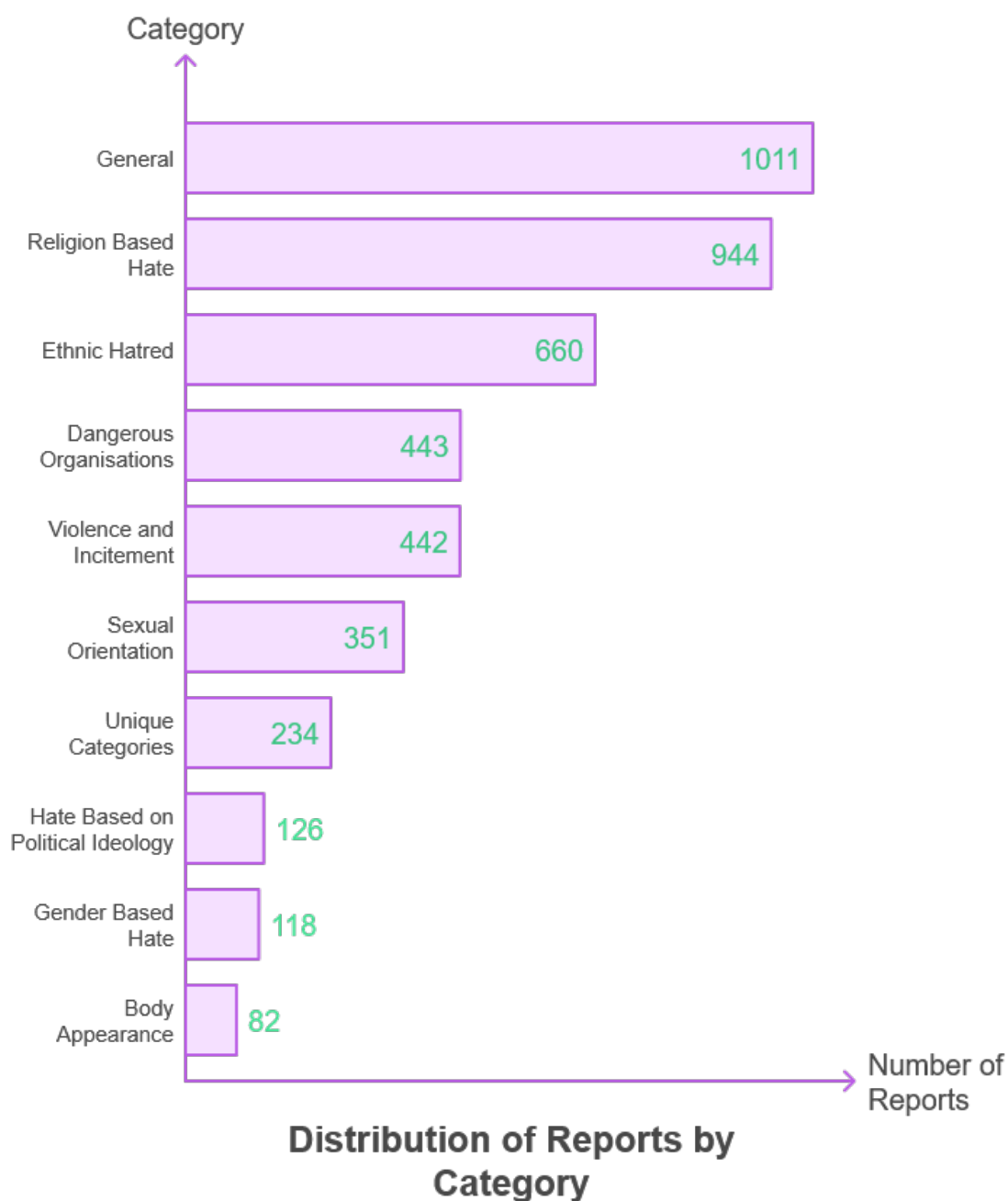
Made with Napkin

ניתוח זה מסכם 3,750 מקרי שיח שנאה שדווחו (נכון למועד כתיבת הדוח) משש מדינות: קרואטיה, גרמניה, הונגריה, ישראל, צפון מקדוניה וסלובקיה. הנתונים נאספו בין 4 בנובמבר 2024 ל-30 בספטמבר 2025, ומציגים פער משמעותי בהיקפי הדיווחים: גרמניה (1,209 מקרים) וישראל (1,356 מקרים) מהוות יחד יותר מ-68% מכלל הדיווחים. ריכוז זה מדגים שמספרי הדיווח האבסולוטיים משקפים בעיקר את משך קיומם של פורטלי הדיווח במדינות השונות (ראו לעיל), את סדרי העדיפויות הלאומיים במעקב, את ההגדרות המשפטיות ואת היקף המשאבים — יותר מאשר את השכיחות האובייקטיבית של תופעות השנאה.

בשל פער זה, השוואה בין-מדינתית ישירה של מספרים מוחלטים עלולה להטעות. במקום זאת, הדוח מתמקד בריכוז הפנימי של סוגי השנאה בתוך מערך הנתונים של כל מדינה. באמצעות בחינת הקטגוריות הדומיננטיות בפרופיל הסיכון של כל מדינה, ניתן לזהות את האיומים המקומיים הדחופים ביותר. מסמך זה משלב נתונים כמותיים עם הקשר איכותני עמוק כדי לספק הבנה מקיפה ויישומית של אתגרי השנאה הייחודיים לכל מדינה — ובכך לאפשר פיתוח מדיניות וצעדי אכיפה יעילים ומותאמים למדינה.

2. סקירה השוואתית: איומים משותפים ומוקדי עדיפות שונים

זיהוי דפוסים משותפים לצד תבניות ייחודיות למדינות הוא חיוני לצורך תיאום מאמצים בינלאומיים, תוך התאמה להקשרים המקומיים. אף שהמרחב הכולל מגוון מאוד, ניתוח השוואתי מגלה פגיעויות משותפות מסוימות. חלק זה מציג תמונה כללית של נקודות הדמיון והשוני לפני מעבר לעומק הפרופילים הלאומיים המפורטים בהמשך.

Made with Napkin

הניתוח של שלוש תתי-הקטגוריות השכיחות ביותר בכל אחת משש המדינות מראה שרק שני סוגים של שיח שנאה מהווים איום מרכזי ביותר במדינה אחת. ממצא זה מדגיש עד כמה האיומים הדחופים ביותר הם מקומיים ומובחנים לכל מדינה.

הערה חשובה: סכום המספרים המוצגים בתרשים זה עשוי להיות גדול ממספר הדיווחים הכולל. זאת משום שהנתונים משקפים את מספר הקטגוריות שיוחסו לכל פריט תוכן. אם פריט תוכן יחיד (אירוע) סווג לתת-קטגוריות משתי קטגוריות-על או יותר, הוא ייספר מספר פעמים — פעם אחת עבור כל קטגוריית-על שאליה הוא שייך.

שני האיומים המשותפים הם:

אנטישמיות: איום מרכזי הן בישראל, שבה היא מדורגת כתת-הקטגוריה המדווחת ביותר (מקום 1), והן בגרמניה, שבה היא השלישית בשכיחותה (מקום 3).

דה-הומניזציה (שלילת אנושיות): כלי רטורי נפוץ המדורג כאחד משלושת הנושאים העיקריים הן בהונגריה (מקום 3) והן בקרואטיה (מקום 3).

מעבר לשני אזורי החפיפה הללו, האיומים המרכזיים הם ייחודיים להקשרים החברתיים-פוליטיים של כל מדינה. הטבלה הבאה ממחישה את המגוון העמוק של תת-הקטגוריות המובילות בדיווחים בכל מדינה, ואת הצורך החיוני בניתוח מקומי וממוקד.

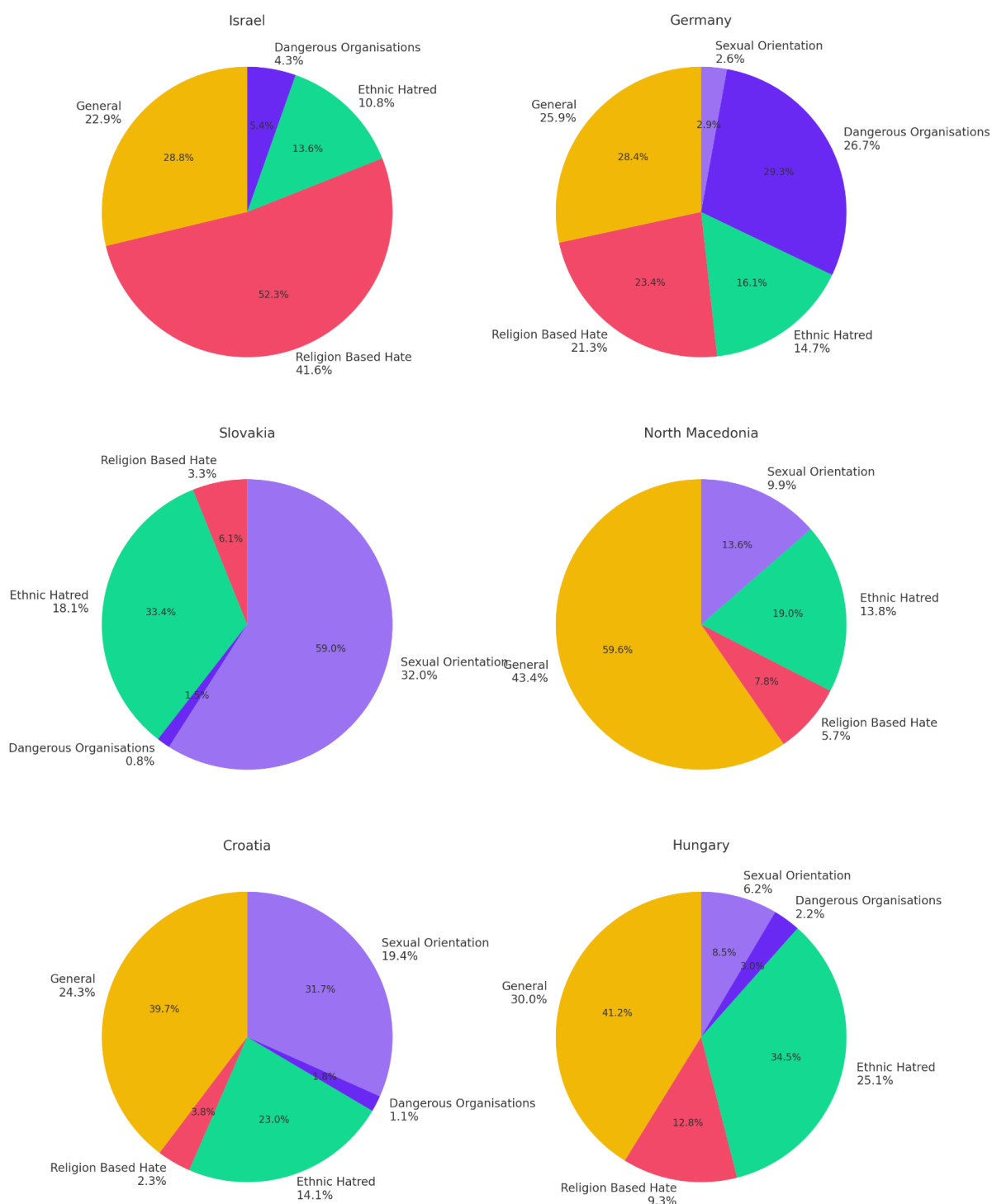
Table 1: תת־קטגוריית שיח השנאה בעלת הדירוג הגבוה ביותר בכל מדינה

מדינה	תת־קטגוריה במקום הראשון (מספר אירועים)
ישראל	אנטישמיות (564 מתוך 1,356)
גרמניה	נאו־נאציזם (366 מתוך 1,209)
סלובקיה	הסתה (224 מתוך 387)
הונגריה	זנופוביה (114 מתוך 250)
צפון מקדוניה	ממים כסמלים של שיח שנאה (93 מתוך 293)
קרואטיה	סקסיזם (מיזוגיניה) (38 מתוך 255)

ث ا ن ه خ ح خ د ن ي د ه ي ن ج پ د ا ن ل ت ن ا ب د ن ج خ ط م و ج ح ن

Table 2: פרופיל סיכון מרכיבי בין-מדינתי (קטגוריות-על)

מדינה	סה"כ אירועים	% כללי	% שנאה על בסיס דת	% שנאה אתנית	% ארגונים מסוכנים	% נטייה מינית
ישראל	1,356	22.90%	41.60%	10.80%	4.30%	0.00%
גרמניה	1,209	25.90%	21.30%	14.70%	26.70%	2.60%
סלובקיה	387	0.00%	3.30%	18.10%	0.80%	32.00%
צפון מקדוניה	293	43.40%	5.70%	13.80%	0.00%	9.90%
קרואטיה	255	24.30%	2.30%	14.10%	1.10%	19.40%
הונגריה	250	30.00%	9.30%	25.10%	2.20%	6.20%

פלטפורמות המדיה החברתית

ממצאים אלה מדגימים כי הצורות הדחופות ביותר של שנאה מקוונת הן **מקומיות מאוד**, ונעות מתנועות אידיאולוגיות מאורגנות כמו **ניאו-נאציזם** ו**שנאת זרים** המושפעת על ידי המדינה, ועד **הטרדה כללית** באמצעות ממים ו**סקסיזם**, כמו גם **עבירות פליליות ספציפיות** כמו **הסתה**. מגוון זה מצריך את הניתוח המפורט הספציפי למדינה המופיע בהמשך.

חשוב: אחוזים אלה מייצגים את חלקם של המקרים הנופלים לכל קטגוריה עבור אותה מדינה. חשוב לציין, שסך האחוזים של הקטגוריות עבור מדינה נתונה אינו בהכרח מסתכם ל-100%. הסיבה לכך היא שמקרים מסוימים סווגו תחת יותר מתת-קטגוריה אחת, במילים אחרות, אירוע בודד יכול היה להיות מתויג בשתי קטגוריות או יותר של דברי שנאה.

טבלה למטה: רשימה המציגה, עבור כל מדינה, את שלוש הפלטפורמות הפופולריות ביותר בהשוואה לשלוש הפלטפורמות שדווחו בתדירות הגבוהה ביותר בפרויקט "דווח על שנאה" (Report Hate).

מדינה	3 הפלטפורמות המובילות (מספר משתמשים)	דירוג פופולריות	הפלטפורמה המדווחת המובילה (דירוג דיווח 1-3)	דירוג דיווח על שנאה (1-3)	אחוז חלק מתוכן שדווח
ישראל	יוטיוב (YouTube)	1	X (טוויטר לשעבר)	1	80.00%
	פייסבוק (Facebook)	2	פייסבוק (Facebook)	2	12.00%
	טיקטוק (TikTok) (גילאי +18)	3	טיקטוק (TikTok)	3	2.50%
הונגריה	יוטיוב (YouTube)	1	פייסבוק (Facebook)	1	25.00%
	פייסבוק (Facebook)	2	טיקטוק (TikTok)	2	23.00%
	טיקטוק (TikTok) (גילאי +18)	3	יוטיוב (YouTube)	3	13.50%
סלובקיה	יוטיוב (YouTube)	1	פייסבוק (Facebook)	1	45.00%
	פייסבוק (Facebook)	2	טיקטוק (TikTok)	2	26.00%
	אינסטגרם (Instagram)	3	אינסטגרם (Instagram)	3	21.00%
צפון מקדוניה	פייסבוק (Facebook)	1	פייסבוק (Facebook)	1	20.00%
	אינסטגרם (Instagram)	2	אתר אינטרנט* (*Website)	3	10.00%
	טיקטוק (TikTok) (גילאי +18)	3	אינסטגרם (Instagram)	2	8.00%
קרואטיה	פייסבוק (Facebook)	1	אינסטגרם (Instagram)	1	44.00%
	יוטיוב (YouTube)	2	פייסבוק (Facebook)	2	41.00%
	אינסטגרם (Instagram)	3	אתר אינטרנט* (*Website)	3	9.50%

גרמניה	יוטיוב (YouTube)	1	X (טוויטר לשעבר)	1	28.00%
	אינסטגרם (Instagram)	2	פייסבוק (Facebook)	2	23.00%
	פייסבוק (Facebook)	3	אחרים (בעיקר אתרי אינטרנט)	3	18.00%

הפערים ניתנים להסבר על ידי מספר גורמים. בחלק מהארגונים, רוב המדווחים הם **אנשים צעירים**, מה שמוביל אותם להתמקד בפלטפורמות פופולריות בקרב קבוצת הגיל שלהם (כגון **טיקטוק** או **אינסטגרם**). במקרה של FOA (הארגון), חברים רבים **מנטרים באופן פעיל את X** (טוויטר לשעבר) בשל הנפח הגבוה של דברי שנאה אנטישמיים הנמצאים שם, ללא קשר לפופולריות הכללית של הפלטפורמה בישראל. יתר על כן, לא כל משרדי הדיווח יכלו לתעד את הפלטפורמה עבור כל הדיווחים (חלקם לא סיפקו כל מידע), או שדווחו פלטפורמות קטנות רבות, כלומר שחלקן של שלוש הפלטפורמות הגדולות **אינו קרוב ל-100 אחוז**.

3. פרופילים מעמיקים לפי מדינה: סינתזה של נתונים, הקשר וניסיון חיים

כדי לפתח התערבויות יעילות, חיוני להבין לא רק **מה** נאמר ברשת, אלא **מדוע** זה נאמר ו**כיצד** זה נחוה. הפרופילים הבאים משלבים נתונים כמותיים מדוחות האירועים עם **הקשר סוציו-פוליטי קריטי ודוגמאות מהעולם האמיתי**. גישה זו מספקת הבנה מקיפה וניאנסית של נוף דברי השנאה המובחן בתוך כל אחת משש המדינות.

3.1 גרמניה: איום כפול של קיצוניות מערכתית ורעילות דיגיטלית המונית

דברי שנאה בגרמניה

פרופיל הסיכון של גרמניה מאופיין במבנה כפול. מצד אחד, המדינה מקפידה על מידה רבה של תשומת לב לקיצוניות מאורגנת אידיאולוגית ומושרשת היסטורית, המונעת על ידי הצווים המשפטיים והמוסריים הייחודיים שלה. מצד שני, הסביבה הדיגיטלית שלה רוויה בנפח עצום של **חיכוך דיגיטלי כללי, לא אידיאולוגי**, כגון בריונות רשת (סייבר-בולינג).

שלוש תת-הקטגוריות המובילות של דברי שנאה שדווחו בגרמניה הן:

- **מקום 1:** ניא-נאציזם (366 אירועים)
- **מקום 2:** בריונות רשת (276 אירועים)
- **מקום 3:** אנטישמיות (199 אירועים)

דברי שנאה מקוונים הם בעיה הולכת וגוברת בגרמניה – במיוחד עם רקע של **קיצוניות ימנית**. בשנת 2024, משרד הדיווח הגרמני **REspect!**, אליו מועברים כל הדיווחים מפורטל "דווח על שנאה" (**Report Hate**), קיבל קצת יותר מ-30,000 דיווחים על תוכן שנאה. רובם היו קשורים לפוסטים ב-X (טוויטר לשעבר), ואחריו **פייסבוק**. כשליש מהדיווחים נגעו ל**תוכן קיצוני ימני**, ואחריו תוכן **אנטישמי ושנאת זרים**. גם **בריונות רשת** הייתה בין התופעות שדווחו בתדירות הגבוהה ביותר. בעקבות מתקפת חמאס על ישראל ב-7 באוקטובר 2023, מספר הפוסטים האנטישמיים **גדל משמעותית**.

יותר מ-11,000 פריטים שדווחו סווגו כבעלי **רלוונטיות פלילית** והועברו למשטרה הפלילית הפדרלית (BKA). כשני שלישים מהדיווחים **לא חרגו מהסף החוקי של אחריות פלילית** ונחשבו כחוסים תחת חופש הביטוי או שלא ניתן היה לטפל בהם מסיבות אחרות. במקרים אלה, אנשים המגישים דיווחים מקבלים משוב וכן מידע על שירותי ייעוץ.

הרוב המכריע של המקרים הפליליים נגעו לסעיף 86a של החוק הפלילי הגרמני (שימוש בסמלים של ארגונים לא חוקתיים) ולסעיף 130 (הסתה לשנאה). עד סוף ספטמבר 2024, כמעט 90 אחוז מכלל הדיווחים שהועברו לרשויות אכיפת החוק נפלו תחת שתי הוראות אלה. דוגמאות אופייניות כוללות פרסום **צלבי קרס**, הצגת **לוגו של חמאס** או **הכחשת השואה**. אירועים מסוג זה – כגון הצגת צלב קרס – היו גוררים **השלכות משפטיות מיידיות** במרחב הלא-דיגיטלי, וכך צריך להיות גם במרחב הדיגיטלי. יחד עם זאת, הנתונים מראים כי חלק ניכר מהתוכן המדווח אינו רלוונטי מבחינה פלילית. חלק חשוב מעבודת **REspect!** כולל אפוא גם הגנה על ביטויים לגיטימיים של דעה וחיזוק תרבות דיון דמוקרטית איתנה.

ניתוח תת-קטגוריות מפתח

נוף האיום הכפול הזה דורש מענה מדיניות מורכב המסוגל לטפל הן באכיפה מיוחדת נגד פשיעה אידיאולוגית מאורגנת והן בצורך בשיפור מיתון הפלטפורמות לטיפול ברעילות דיגיטלית בנפח גבוה.

ניאו-נאציזם: בגרמניה היו **366 מקרים של ניאו-נאציזם**, המהווים **86.5%** מכלל 423 המקרים שדווחו בשש המדינות. זה מראה עד כמה גרמניה מפקחת מקרוב על **הקיצוניות הימנית הקיצונית**, ומשקף את האחריות המשפטית וההיסטורית הייחודית שלה.

דוגמא לפוסט מהרשתות חברתיות

הוסר, 2025, Facebook
 תרגום: "הליך מקלט מהיר ביותר בגרמניה...
 דוחה עד 1,400 בקשות בדקה."

הקשר: נושא ההגירה הוא מוקד לוויכוח ציבורי סוער בגרמניה. קבוצת האנשים המתנגדים לזרים ורוצים להגביל באופן משמעותי את ההגירה גדלה מאוד בשנים האחרונות. התמונה מתייחסת לעמדת הכותב, שלפיה מעט מדי בקשות מקלט נדחות ומעט מדי אנשים מגורשים.

בריונות ברשת: גרמניה דיווחה גם על 276 מקרי בריונות רשת, שהם 81% מכלל המקרים שדווחו בכל המדינות. נתון זה מצביע על כך שגרמניה מאמצת גישה רחבה יותר לנזקי אונליין, ומתייחסת להטרדה דיגיטלית כאל סוגיה משמעותית של בטיחות הציבור, בעוד שמדינות אחרות ממקדות יותר את הדיווחים בשיח מפלה בלבד.

דוגמא לפוסט מהרשתות חברתיות

Messenger App

תרגום: [תמונה] – אני רוצה ללקק אותך –

1. קודם כול, זאת לא אני

2. אתה בן אדם דוחה ומגעיל לחלוטין.

[אימוג'י לשון א3] – ומי אתה בכלל? –

מישהו שלא היה נוגע בכך במוט של עשרה מטר –

– [אימוג'י עצוב]

[תמונה של איבר מין גברי] –

[ניסיון שיחת קול]

הקשר: התמונה מציגה השתלשלות טיפוסית של הטרדה מינית ברשת. גבר מגיב לתמונה רגילה במדיה החברתית בהערה בעלת אופי מיני ללא כל הסכמה. כאשר האישה מגיבה בדחייה ברורה (ובליווי עלבונות), הוא שולח לה תמונה בלתי-נדרשת של איבר מינו, דבר המהווה עבירה פלילית בגרמניה.

אנטישמיות: בגרמניה דווחו 199 מקרים של אנטישמיות. יחד עם נתוני ישראל, מדובר ב-92.4% מכלל המקרים בקטגוריה זו. נוסף על כך, נרשמו 91 מקרים של הכחשת שואה – כולם בגרמניה ובישראל בלבד.

נתונים אלה מדגימים כיצד שתי המדינות מעניקות תשומת לב מיוחדת לנושא זה בשל הטראומה ההיסטורית והצורך העמוק להיאבק ברויזיוניזם של השואה.

דוגמאות מהרשתות החברתיות

X, 2025, חלקו עדיין באוויר

<https://x.com/TobiasMull77587/status/1968542537154535578>))

תרגום:

רוב הישראלים תומכים בפעולות הגנוסיד של נתניהו. ההפגנות מכוונות נגד הממשלה, לא נגד הסבל בעזה — למרות שזה רק כמה קילומטרים משם. אין הרבה אמפתיה לפלסטינים בתוך החברה הישראלית. נכון, כי הפלסטינים תמיד מראים כל כך הרבה אמפתיה כשאסונות קורים במקום אחר (ראה 11/9). אלה היו היהודים, אידיוט. כן, הכול היהודים... תחפש לבד בגוגל. מי הבעלים של החברות בהוליווד, של התקשורת בארה"ב, למי הפוליטיקאים בארה"ב מצייתים? Blackrock, Vanguard, רוטשילד, 13 המשפחות? ויקיפדיה הגרמנית לא מראה הכול. מי הבעלים של גוגל?

לכן יש מספיק אידיוטים כמוך בהוליווד שצועקים "Free Palestine" — כי הוליווד נשלטת על ידי היהודים... הבנת?

איזה שטויות אתה מדבר? גרמניה הפסידה. השואה היא שקר. כל ההיסטוריה היא שקר גדול אחד. מי כותב את ההיסטוריה? המנצחים. היטלר הפסיד. הייל היטלר.

הקשר: השיחה מציגה תיאוריות קונספירציה רווחות על יהודים: שהם שולטים בסתר בעולם, שהם עומדים מאחורי מתקפת ה-Twin Towers ב-2001. כמו כן, מופיעה בשיחה הכחשת שואה — עבירה פלילית בגרמניה.

3.2 ישראל: קונפליקט גיאופוליטי ומעקב ממוקד ביטחון

שיח שנאה בישראל

פרופיל הסיכון של ישראל מעוצב באופן מהותי על ידי שיקולי ביטחון, הנובעים מהמציאות הגיאופוליטית ומהצורך במודיעין נגד-טרור. מתקפת חמאס ב-7 באוקטובר 2023 והמלחמה שלאחריה העצימו את המיקוד הזה, והציגו את המרחב הדיגיטלי כחלק מ"מלחמה דיגיטלית" שבה האנטישמיות והדיסאינפורמציה גדלו באופן דרמטי. מעקב אחרי שיח שנאה בישראל קשור באופן הדוק לביטחון הלאומי ולמאבק בנרטיבים קיצוניים.

שלוש תתי-הקטגוריות המובילות בדיווחי שיח השנאה בישראל:

מקום 1: אנטישמיות (564 מקרים)

מקום 2: השחתת סמלים (230 מקרים)

מקום 3: מידע כוזב (157 מקרים)

פיגוע ה-7 באוקטובר, שבו נרצחו 1,200 אזרחים מכל קשת האוכלוסייה ונחטפו 251 אנשים, היווה נקודת מפנה היסטורית. זה היה הרצח ההמוני הגדול ביותר של יהודים מאז השואה. האכזריות של המתקפה והעובדה ששודרה בשידור חי יצרו זירת לחימה כפולה: פיזית ודיגיטלית. כמעט מיד לאחר מכן חלה עלייה חדה באנטישמיות ובדיסאינפורמציה ברחבי העולם — הן ברחובות והן ברשת.

בימים ובשבועות שלאחר המתקפה, עלו ברשתות החברתיות קללות אנטישמיות, סטריאוטיפים, תיאוריות קונספירציה, זילות שואה והאדרה של חמאס. גל השנאה לא היה מוגבל לישראל בלבד, אלא השפיע על קהילות יהודיות ברחבי העולם, כשמוקד העוינות הוסט מהמדינה כלפי יהודים בכלל. רבים מבני התפוצות דיווחו על תחושת איום, הטרדות בבתי ספר, מקומות עבודה ומרחבים ציבוריים.

הסלמת הקונפליקט הובילה גם למתחים גיאופוליטיים. ממשלות זרות עמדו בפני לחץ מצד חלק מהציבור שלהן להתרחק מישראל. התפתחויות פוליטיות, כמו הכרה במדינה פלסטינית, הגבירה את הנרטיבים המפצלים. פרוץ "מלחמת 12 הימים" עם איראן העצימה טענות המציגות את ישראל והקהילות היהודיות כאחראיות למשבר עולמי.

בתוך ישראל, אזרחים יהודים ולא-יהודים כאחד התמודדו באופן ישיר עם השלכות המלחמה. רבים התגייסו לתמיכה במשפחות מפונות, בחיילים ובניצולים. במקביל, טראומת אירועי 7 באוקטובר, הלחימה הממושכת, והזרם הבלתי פוסק של שנאה אנטישמית מחו"ל הותירו צלקות עמוקות. חוויות אלו ימשיכו לעצב את האקלים הלאומי והדיגיטלי זמן רב אחרי תום הלחימה.

יש המתארים את גל השנאה הזה כ"שואה דיגיטלית". המונח משקף הן את היקף האנטישמיות המקוון והן את התפוצה הגלובלית שלה, ומדגיש כיצד טכנולוגיה מודרנית מאיצה ומעצימה דפוסי שנאה ותיקים בדרכים חדשות.

ניתוח תתי-קטגוריות מרכזיות

פרופיל הנתונים של ישראל מאשר כי מאמצי המעקב שלה מכוונים בראש ובראשונה לביטחון הלאומי ולמודיעין נגד-טרור, תוך התמקדות בממד הדיגיטלי של קונפליקט גיאופוליטי פעיל.

אנטישמיות: עם 564 מקרים, זוהי הקטגוריה המדווחת ביותר. המספרים קשורים ישירות למציאות הגיאופוליטית, שכן שיח אנטישמי עולה באופן חד בתקופות של מלחמה. מאז 7 באוקטובר נרשמה עלייה מובהקת בשיח אנטישמי ברשת, במיוחד בהקשר למלחמה בעזה.

דוגמאות מהרשתות החברתיות

X, יוני 2025

תרגום מאיטלקית:

"#israele תוקפת את #hitler, #iran צדק שהרג אתכם מהזקן ועד האישה ההרה, אתם היהודים הם הרוע המוחלט. #palestina. אתם מתחבאים בתוך התחת של #usa וזורקים פצצות."

הקשר: ציוץ זה פורסם ביום שבו החלה המלחמה עם איראן, בעקבות תקיפה של חיל האוויר הישראלי בתוך שטח איראן. במהלך העימות הזה צוות המעקב של FOA תיעד כמות גדולה של תכנים אנטישמיים הקשורים למלחמה בין ישראל לאיראן; רבים מהפוסטים כללו קריאות מפורשות לאלימות ואף להשמדת יהודים.

השחתת סמלים: ישראל מהווה 97% מכלל המקרים בקטגוריה זו, דבר הממחיש עד כמה הסכסוך בא לידי ביטוי באמצעות פעולות חזותיות וסמליות. מרבית המקרים נובעים מהפגנות אנטי-ישראליות או פרו-פלסטיניות, שבהן מושחתים סמלים יהודיים או ישראלים.

דוגמאות מהרשתות החברתיות

Telegram, אוגוסט 2025

הקשר: תוכן המשווה בין יהדות לסאטניזם ומשתמש בסמלים יהודיים באופן מסולף ופוגעני, כולל שימוש לרעה בטלוי הצהוב (Judenstern) מתקופת השואה.

מידע כוזב ושליטת אנושיות (Dehumanization):

מידע כוזב (157 מקרים) ושליטת אנושיות (81 מקרים) ממלאים תפקיד מרכזי בליבוי עוינות. מידע כוזב מפזר סיפורים שקריים שנועדו לייצר הצדקה לתקיפות, בעוד ששליטת אנושיות מציגה קבוצה כבעלת ערך אנושי נמוך או כבלתי-אנושית, ובכך הופכת את העוינות לנראית "לגיטימית".

לדוגמה, פוסט בפייסבוק מיוון השתמש בתיאוריות קונספירציה אנטישמיות כדי לטעון כי השקעות נדל"ן רגילות של ישראלים בקפריסין הן למעשה חלק מקונספירציה מרושעת.

דוגמאות מהרשתות החברתיות

Facebook, יוני 2025, הפרופיל מיוון

הקשר: הנרטיב המצוי בפוסט זה מפיץ מידע כוזב אנטישמי באמצעות הצגת רכישות נדל"ן של ישראלים בקפריסין כחלק מתוכנית אפלה להשתלטות על הארץ. טענות על "קהילות ליהודים בלבד", "בתי ספר ציוניים" ותוכניות הרחבה סודיות משקפות תיאוריות קונספירציה אנטישמיות קלאסיות, ומכוונות באופן לא הוגן כלפי ישראלים תוך התעלמות ממעשים דומים של זרים אחרים. הפצת סרטוני דיפ־פייק ופוסטים ברשתות החברתיות המאשימים יהודים בגניבת בתים ובהעלאת מחירי הדירות מחזקת עוד יותר את הקונספירציה הזו, והופכת הגירה והשקעות רגילות לנרטיב אנטישמי חסר בסיס.

3.3 סלובקיה: קונפליקט חברתי ממוקד והסלמה בהסתה

שיח שנאה בסלובקיה

פרופיל הסיכון של סלובקיה מעוצב על ידי פחד מתמשך מ"אובדן ערכים", אמון נמוך במוסדות, והנרמול של רטרוריקה שונאת על ידי דמויות פוליטיות. אירועים מרכזיים — משבר ההגירה ב־2016, מגפת הקורונה,

והמלחמה באוקראינה — הובילו לגלים של עלייה בשיח השנאה, במיוחד נגד קבוצות מוחלשות ובהן רומה, מהגרים, יהודים וקהילת ה-LGBTI+.

למרות זאת, לסלובקיה עדיין אין מסגרת חוקית יעודית לטיפול בשיח שנאה. כיום מטופלים המקרים תחת סעיפים מסוימים בקוד הפלילי. במאי 2025 הודיע משרד הפנים על כוונה לחוקק את חוק שיח השנאה הלאומי הראשון במדינה, שמטרתו להאיץ הליכים פליליים. עם זאת, עדיין לא ברור אם הגנת המיעוטים הפגיעים תהיה יעד מרכזי.

שלוש תתי-הקטגוריות המובילות בדיווחי שיח השנאה בסלובקיה:

- מקום 1: הסתה (224 מקרים)
- מקום 2: אנטי-להט"ב (197 מקרים)
- מקום 3: אנטי-רומה (81 מקרים)

האווירה החברתית במדינה מושפעת מחשש היסטורי מדומינציה חיצונית ומתחושת הצמדות חזקה לזהות הלאומית. המורשת של מאות שנים ללא ריבונות יצרה פחד מאובדן ערכים לאומיים וסובלנות נמוכה לשונות. תקופת הבידוד הקומוניסטי הגבילה אף יותר את החשיפה למגוון תרבויות. גורמים אלה, לצד אחרים, ממשיכים לעצב את אי-האמון כלפי גורמים חיצוניים ואף כלפי מוסדות פנימיים. האמון בתקשורת המרכזית נמוך במיוחד.

"תקשורת אלטרנטיבית" ממלאת תפקיד הולך וגדל בהפצת תיאוריות קונספירציה, נרטיבים שונאים ודיסאינפורמציה. רמות נמוכות של אוריינות דיגיטלית מגבירות את הפגיעות לחדשות כזב ומעודדות תקשורת פוגענית וגלויה ברשת.

שיח ציבורי שונא מונע רבות גם מדמויות פוליטיות היוזמות דיונים שנויים במחלוקת או רגישים, ומשתפות אותם ברשתות החברתיות שלהן. דינמיקה זו תורמת, למרבה הצער, לנרמול שפה שונאת.

כמה משברים — ובעיקר משבר ההגירה, המגפה והמלחמה באוקראינה — החריפו את הדינמיקות הללו והעצימו תקיפות כלפי קבוצות מסוימות.

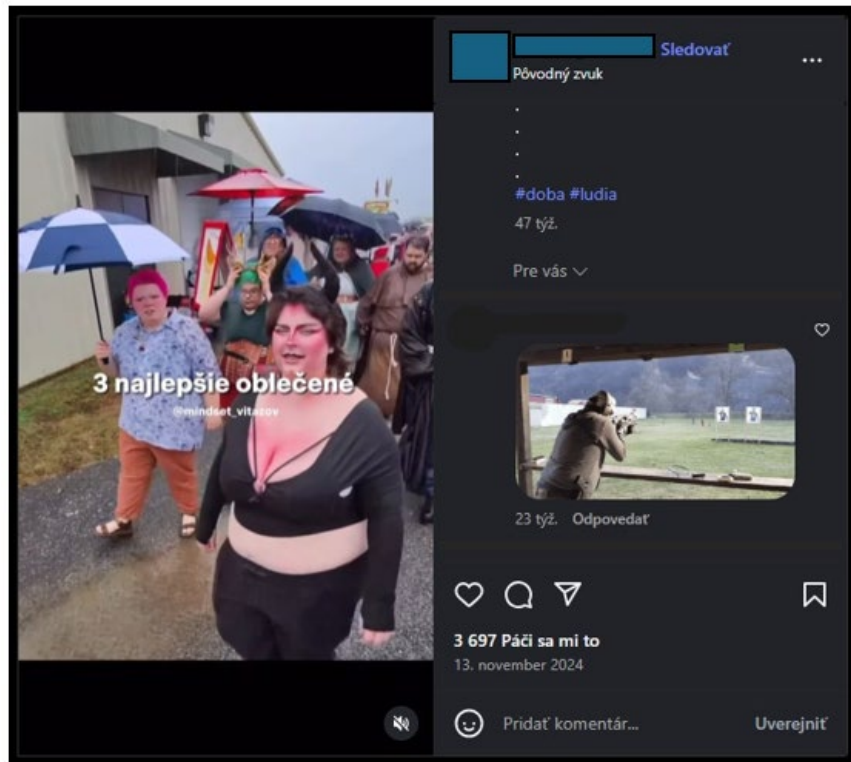
שיח השנאה מכונן לעיתים קרובות כלפי רומה, מהגרים (מהמזרח התיכון, מאפריקה, ומ-2022 גם מאוקראינה), יהודים, להט"ב, נשים ומתנגדים פוליטיים. פייסבוק היא הפלטפורמה הדומיננטית, בעיקר בקרב בני 45 ומעלה, בעוד אינסטגרם וטיקטוק נפוצות יותר בקרב צעירים.

ניתוח תתי-קטגוריות מרכזיות

בסלובקיה, השנאה כלפי רומה ומיעוטים נוספים מדאיגה במיוחד, שכן כוללת קריאות ישירות לאלימות ומהווה איום ממשי על הביטחון הציבורי.

הסתה ושנאה כלפי להט"ב:

הסתה מהווה 84% מכלל המקרים שדווחו, ורבים מהם מכוונים ישירות נגד קהילת ה-LGBTQ+. הדבר מעיד על קמפיין מסוכן ומתואם שהסלים לכדי קריאות מפורשות וברורות לאלימות נגד אנשים להט"ב — איום חמור ומיידי על ביטחונם.

Instagram, אפריל 2025

הקשר: המשתמש מפרסם קובץ GIF המתאר יורה. תגובה זו מופיעה תחת סרטון שבו אדם מציק לקבוצה של אנשים, שאותם הוא מזהה כחברי קהילת ה-LGBTIQ. כאשר מדווחים על קובצי GIF, הם לצערנו נותרים אונליין ברוב המקרים, למרות שהם יוצרים נרטיב אלים וגלוי.

Facebook, יולי 2025

תרגום: "צריך לבעוט לך חזק בביצים, ולכל מי שהלך שם!!!"

הקשר: ביטוי של אלימות פיזית הן כלפי המטרה (פוליטיקאי אופוזיציה ממפלגה פרוגרסיבית) והן כלפי עוברי אורח (משתתפי מצעד הגאווה), בשל תמיכתם ב־LGBTQ Pride או שיוכם לקהילה זו. הכותב מגיב לפוסט של הפוליטיקאי, שהשתתף במצעד גאווה ופרסם בעמוד הפייסבוק שלו קריאה לכבוד ולסובלנות.

בשנת 2025 אימצה סלובקיה תיקון חוקתי המכיר רשמית רק בשני מגדרים (זכר ונקבה), ובכך חיזקה את הנרטיבים האנטי־להט"ביים בשיח הציבורי. בתקופה שקדמה לתיקון זה, קהילת ה־LGBTQ הייתה כבר מטרה מרכזית של קמפיינים שונאים מצד הממשלה ופוליטיקאים שמרנים.

בפועל, קשה לעיתים קרובות להבחין בין שיח שנאה המכוון כלפי אנשים בעלי נטיות מיניות מגוונות לבין זה המופנה כלפי אנשים עם זהויות מגדריות שונות. קולות שונאים נוטים לטשטש את ההבחנות הללו ולכוון את עוינותם באופן גורף כלפי "אנשי LGBTQ" כקבוצה אחת, ללא קשר לזהות האישית של הפרטים.

שנאה כלפי רומה:

מרבית מקרי השנאה כלפי רומה מגיעים מסלובקיה (81 מקרים) ומהונגריה, ויחד הם מהווים יותר מ־91% מכלל המקרים. נתון זה מצביע על בעיה חמורה ומקומית. השפה המופיעה בתכנים רבים היא קיצונית ואף ג'נוסידית, ולמרות זאת חלק גדול מהתכנים לא הוסר על ידי הרשתות החברתיות, למרות שמדובר בעבירה על החוק.

Facebook, ספטמבר 2025

תרגום: "הם אפילו לא צוענים, הם חבורה שחורה מסריחה, מלוכלכת וטפילה... לתוך הגז."

הקשר: קללות גזעניות כלפי רומה עם אזכור ג'נוסידלי לרצח-עם ("לתוך הגז"). התגובה מופיעה בדיון בפייסבוק כתגובה לאירוע טראגי (ספטמבר 2025), שבו גבר הוכה למוות על ידי נערים רומה בעיר זלטה מוראבטסה, במערב סלובקיה. עם זאת, כותב התגובה מכוון את דבריו כלפי כל הקהילה הרומאית, תוך שימוש בנרטיבים נאציים וקריאה לרציחתם.

3.4 הונגריה: תוקפנות רטורית מושפעת-מדינה ופילוג אתני

שיח שנאה בהונגריה

פרופיל הסיכון של הווגריה מעוצב על ידי אקלים פוליטי מקוטב מאוד, שבו רטוריקה שונאת מחוזקת לעיתים קרובות על ידי מסרים מטעם המדינה. שיח השנאה נפוץ וניכר כי החריף משמעותית בשנים האחרונות, במקביל לרדיקליזציה של השיח הפוליטי. קבוצות מיעוט נמצאות לעיתים קרובות בעמדת מטרד כחלק מאסטרטגיות פוליטיות רחבות יותר, מה שתורם לאווירה עוינת הן במרחב הדיגיטלי והן במציאות היומיומית.

שלוש תתי-הקטגוריות המובילות בדיווחי שיח השנאה בהונגריה:

מקום 1: זנופוביה (114 מקרים)

מקום 2: אתניציזם (99 מקרים)

מקום 3: שלילת אנושיות (79 מקרים)

היעדים המרכזיים של שיח השנאה הם: קהילת הרומה, אנשים מקהילת LGBTQ+, ופליטים או מהגרים. הגזענות ארוכת השנים כלפי רומה מעוגנת בסטראוטיפים ובניכור חברתי. אנשים מקהילת LGBTQ+ מתמודדים עם עלייה בסטיגמטיזציה, המוזנת על ידי רטוריקה פוליטית מפלגת וחוקים מגבילים כגון "חוק הגנת הילד". פליטים ומהגרים משמשים לעיתים קרובות כשעיר לעזאזל באמצעות מסרים ממשלתיים המציגים אותם כאיום, מה שמנרמל נרטיבים זנופוביים. בנוסף, אנטישמיות ותקיפות נגד יריבים פוליטיים נותרים חלק מהשיח הציבורי המקוטב.

הרשתות החברתיות מגבירות דינמיקות אלה ומאפשרות לשיח שנאה להתפשט במהירות ובקנה מידה רחב.

מאפיין מרכזי בהקשר ההונגרי הוא תפקידם של גורמים פוליטיים ותקשורת מדינתית בעיצוב ובהלגיטימציה של שיח השנאה. גופים בינלאומיים כגון הוועדה האירופית נגד גזענות ואיסובלנות (ECRI) התריעו שוב ושוב על הטון ההולך ומחריף של רטוריקה רשמית כלפי קבוצות פגיעות. הדבר תורם להיעדר רצון פוליטי ממשי להטיל סנקציות על שיח שנאה.

המסגרת המשפטית מורכבת, ומתנהלת במתח בין הגנה על כבוד האדם לבין חופש הביטוי. הסעיפים הרלוונטיים מצויים בעיקר בקוד הפלילי (הסתה נגד קבוצה), אך הקוד האזרחי (הגנת זכויות אישיות, ובעיקר כבוד האדם) מאפשר גם תביעות אזרחיות נגד שיח שנאה. בית המשפט החוקתי נוטה היסטורית להגן על חופש ביטוי גם כאשר מדובר בתכנים פוגעניים מאוד, אלא אם הם פוגעים ישירות בזכויות הפרט — דבר שמגביל את יעילות אכיפת החוק.

במצב זה, ארגוני חברה אזרחית כגון הוועד ההלסינקי ההונגרי ממלאים תפקיד חשוב בתמיכה בקורבנות ובנקיטת הליכים משפטיים, ולעיתים משיגים השפעה מערכתית. ככלל, שיח השנאה בהונגריה קשור קשר הדוק לקיטוב הפוליטי ולהפניית אצבע מאשימה לקבוצות מיעוט, בעוד שהתגובות המשפטיות מוגבלות בשל הגנות חוקתיות על חופש הביטוי.

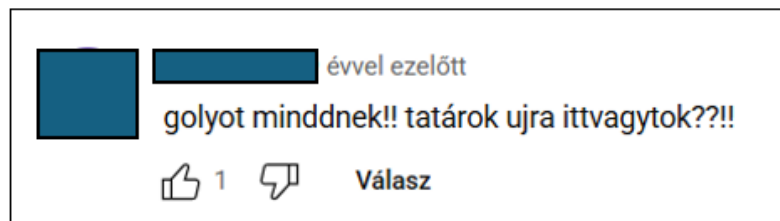
ניתוח תתי-קטגוריות מרכזיות

הפרופיל של הווגריה מצביע על סיכון גבוה לרדיקליזציה בשיח, שבו רטוריקה אגרסיבית מקוונת — המושפעת במידה רבה מהמסרים ברמת המדינה — מלבה עוינות אתנית מקומית ומעמיקה את החלוקות החברתיות.

זנופוביה:

זוהי תתי-הקטגוריה המובילה של שיח השנאה, והיא מונעת במידה רבה ממדיניות הממשלה נגד מהגרים ומהמסרים הציבוריים הנלווים לכך. כתוצאה מכך, דיונים ברשתות החברתיות מתפתחים לעיתים קרובות לכדי קריאות ישירות לאלימות כלפי זרים.

דוגמאות מהרשתות החברתיות

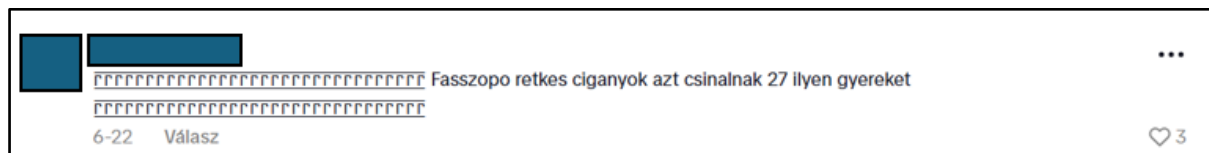
YouTube, 2015, לא הוסר
תרגום: "כדור לכלם!! טטרים, חזרתם שוב??!!"

הקשר: התגובה הופיעה מתחת לדיווח וידאו על הגעת מהגרים למאדיארקניז'ה. שנאה כלפי מהגרים נפוצה מאוד בהונגריה, בעיקר בשל מדיניות הממשלה נגד מהגרים וניסיונות מכוונים לעורר עוינות כלפיהם. ישנם אנשים הרואים במהגרים "פולשים זרים", מייחסים להם תכונות שליליות חיצוניות ופנימיות, ואף קוראים בגלוי לרציחתם. אחרים משווים את הגעתם לאירועים היסטוריים טראגיים.

אתניציזם:

השנאה כלפי קהילת הרומה נותרת אחת הבעיות החמורות ביותר. גזענות מושרשת מתבטאת ברשת בשפע של תגובות עוינות ומבזות כלפי בני הרומה, המשקפות בעיה חברתית עמוקה וממושכת במדינה.

דוגמאות מהרשתות החברתיות

דוגמאות מהרשתות החברתיות

Website, September 2025, not removed

תרגום: "יש לנו כאן את החיות הצועניות שלנו – אולי אפילו מגעילות יותר מכינים מהגרים!"

הקשר: התגובה הופיעה תחת כתבה מתסיסה על פשע שבוצע כביכול על ידי מהגרים בשוודיה. שנאה כלפי מהגרים נפוצה מאוד בהונגריה, בעיקר בשל מדיניות הממשלה נגד מהגרים וניסיונות מכוונים להסתה נגדם. רבים מייחסים למהגרים תכונות חיצוניות ופנימיות שליליות. במקביל, יש גם כאלה שמייחסים תכונות דומות — ולעיתים אף גרועות יותר — לרומה, ורואים בהם סוג של "מהגרים". הצהרות המשלילות אנושיות נפוצות מאוד בהונגריה כלפי רומה וכלפי מהגרים כאחד.

3.5 צפון מקדוניה: שנאה מקודדת והטרדה בין-אישית בקרב צעירים

שיח שנאה בצפון מקדוניה

פרופיל הסיכון של צפון מקדוניה מעוצב על ידי ההרכב הרב-אתני שלה, סביבה פוליטית מקוטבת, ועליונותו של שיח שנאה בין-אישית בקרב צעירים. חלק גדול מהפעילות מתרחש במרחבים דיגיטליים סגורים — קבוצות WhatsApp, שרתי Discord, וערוצי מדיה חברתית פרטיים. מרחב זה מאופיין בצורות "רכות" של שיח שנאה: ממים פוגעניים, עלבונות עקיפים, והשפלה גופנית. צורות אלו חומקות לעיתים קרובות ממערכות ניטור פורמליות, אך עלולות לגרום לנזקים פסיכולוגיים חמורים.

שלוש תתי-הקטגוריות המובילות בדיווחי שיח השנאה בצפון מקדוניה:

- מקום 1: ממים כסמלים של שיח שנאה (93 מקרים)
- מקום 2: מילים עקיפות / קודיות (Proxy Words) (58 מקרים)
- מקום 3: השפלה גופנית (Body Shaming) (51 מקרים)

הנוף הפוליטי במדינה מקוטב מאוד, עם מתחים היסטוריים בין המפלגות המרכזיות ועם רפורמות מוסדיות איטיות. חלוקות אתניות — בעיקר בין מקדונים לאלבנים — משפיעות על חיי הציבור ועל השיח המקוון. ויכוחי זהות היסטוריים, כולל הסכם פרספה עם יוון ומחלוקות עם בולגריה, ממשיכים להזין רטוריקה לאומנית ושיח שנאה, שמשתקפים גם במרחב הדיגיטלי.

צפון מקדוניה מאכלסת אוכלוסייה מגוונת: מקדונים, אלבנים, טורקים, רומה, סרבים, בוסנים ואחרים. אף שהסכם המסגרת של אוחריד (2001) יצר בסיס לזכויות מיעוטים, מתחים אתניים ולשוניים עדיין קיימים. שיח שנאה מכון לעיתים קרובות לזהות אתנית, לשפה, או לביטויים תרבותיים. בקרב צעירים, הדבר מתבטא בלגלוג על מבטאים, בדיחות סטריאוטיפיות ושפה מקודדת המנרמלת הדרה.

צעירים בגילאי 14–26 פעילים מאוד באינסטגרם, טיקטוק, פייסבוק ו-Discord. החשיפה שלהם לשיח שנאה היא בעיקר בין-אישית ולא מוסדית — אך עדיין מזיקה מאוד. "שנאה רכה" כוללת השפלה גופנית, עלבונות הומופוביים במסווה של בדיחה, מילים עקיפות המבוססות על דת או מצב חברתי-כלכלי, וממים המכוונים לאנשים או לקבוצות. מכיוון שתכנים אלה מופצים בערוצים פרטיים, הם נשארים ברובם בלתי נראים לציבור וקשה לנטר אותם, אך ההשפעה הפסיכולוגית על הקורבנות משמעותית.

בתי ספר ומוסדות מתקשים להתמודד עם הבעיה: מורים כמעט ואינם מוכשרים לטיפול בשנאה דיגיטלית, ותקריות נתפסות כבעיה פרטית ולא מערכתית. פחד מתגמול מונע מצעירים לדווח, ובכך מחזק תרבות של שתיקה. אף שהחוק הפלילי, חוקי האנטי-דיסקרימינציה והרגולציה על התקשורת אוסרים שיח שנאה — האכיפה אינה עקבית. תוכניות נגד-שיח או אוריינות דיגיטלית עדיין נדירות.

ארגוני חברה אזרחית כמו Youth on Board ממלאים פער זה באמצעות השקת פלטפורמות כמו Report Hate, קמפיינים להעלאת מודעות ומרחבי דיווח בטוחים לצעירים.

שיח השנאה בצפון מקדוניה שזור עמוקות בקווי שבר היסטוריים, פוליטיים ותרבותיים — אך הוא מופיע יותר ויותר במרחבי הנוער הדיגיטליים בצורות עדינות אך מזיקות שקשה לזהות. טיפול בתופעה מחייב לא רק חקיקה, אלא גם חינוך לאוריינות דיגיטלית, מנגנוני דיווח בטוחים, מעורבות נוער, ושיתוף פעולה הדוק יותר בין מוסדות.

ניתוח תתי־קטגוריות מרכזיות

פרופיל הסיכון של צפון מקדוניה מדגיש את הצורך הדחוף בחינוך לאוריינות דיגיטלית ובהשקעה בכלים מתקדמים לזיהוי השימוש בצורות חזותיות, מקודדות ודיאלקטליות של שגאה, המאפיינות את חוויית הנוער המקוונת.

בצפון מקדוניה קיימת תופעה ייחודית: צעירים מבינים את חשיבות הטיפול בשיח שגאה וחשים צורך חזק לפעול, אך יש להם הסתייגויות עמוקות מלשתף ראיות — בשל החשש מחשיפת זהויות. מבחינתם, שיח שגאה הוא לרוב בין אדם שהם מכירים לבין קורבן שהם מכירים. בנוסף, צפון מקדוניה היא מדינה קטנה מאוד, ובה בתי הספר והקהילות צפופים ומקושרים. לכן, משרד הדיווח המקומי קיבל רק תיאורים מילוליים של תקריות, ללא צילומי מסך.

הצעירים חששו שהצילומים ידלפו ויפגעו במי שדיווח. מבחינתם, נאמנות ושמירה על קבוצות סגורות הן ערכים מרכזיים. הם סירבו להראות צילומי מסך אפילו לעובדי נוער שהם מכירים וסומכים עליהם זמן רב. ייתכן שניתן יהיה לבנות אמון עם הזמן. בנוסף, המצב בעיר גדולה כמו סקופיה היה ככל הנראה שונה.

עם זאת, הפרויקט בעיר שטיפ נחשב להצלחה גדולה, וקיבל משוב חיובי רב מצעירים, מורים, אנשי מקצוע ומנהלים — וכן עניין תקשורתי רב. ממצא מעניין במיוחד: הוסבר כי גם התוקפים עצמם למדו מהפרויקט — בעיקר עד כמה שיח שגאה יכול להיות הרסני.

ממים ומילים עקיפות:

בצפון מקדוניה שיח שגאה מתבטא לעיתים קרובות בממים ובמילים מקודדות. טקטיקות אלו נועדו לעקוף מנגנוני ניטור רגילים ולהקשות על זיהוי השגאה. לדוגמה, באחד המקרים לועג המשתמש לשם המשפחה של אדם באופן ההופך אותו לגידוף אתני כלפי קהילת הרומה — המחשה לאופן שבו שגאה מופצת בדרכים עדינות אך מזיקות.

דוגמה לפוסט מהרשתות החברתיות:

English Translation:	Original version:
When I wrote that I go to church, they said: "witch," "go away with that outdated nonsense," "you're disgusting."	Кога напишав дека одам во црква, ми рекоа: „вештерке“, „оде си со тие старомодни глупости“, „погана си“.

הקשר: בתרבות הנוער החילונית של היום, ובמיוחד במרחב המקוון, ביטויים דתיים לעיתים קרובות מגוחכים או מוזרים. צעירים שמבטאים את אמונתם בגלוי מסומנים במונחים כמו "מכשפה" או מואשמים בכך שהם "מיושנים". אף שהדת אינה מוזכרת ישירות, נעשה שימוש במונחים עקיפים אלו כדי לבטל אמונות דתיות ורוחניות אישית.

השפלה גופנית (Body Shaming):

צפון מקדוניה דיווחה גם על 70 מקרים הקשורים למראה חיצוני — 51 מקרים של השפלה גופנית ו-7 מקרים של פטפוביה — המהווים 85% מכלל המקרים הללו באזור. נתון זה מצביע על בעיה חמורה במדינה, שבה תרבות הרשת מקדמת לעיתים קרובות אידיאלים מזיקים של "שלמות" גופנית ומודעות נמוכה לגיוון. ההשפעה קשה במיוחד על צעירים, שנאלצים להתמודד עם לחץ מתמשך ובריונות מקוונת הקשורה למראה שלהם.

English Translation:	Original version:
I posted a selfie on Facebook. I have some acne and wear glasses. A few people commented: "soup with eyes," "monkey with glasses," "disgusting face." I'm 16 and didn't leave the house for two days. It was deeply hurtful to read that.	Споделив селфи на Facebook. Имам малку акни и носам наочари. Неколку луѓе ми напишаа: „чорба со очи“, „мајмун со диоптрија“, „погана фаца“. Имам 16 години и не излегов од дома два дена. Беше навистина болно да го читам тоа.

Facebook

הקשר: פצעי בגרות ומשקפיים – שני מאפיינים טבעיים לחלוטין של גיל ההתבגרות – הופכים לנושא של השפלה פומבית. התגובות מכוונות לפגוע בביטחון העצמי של הצעיר או הצעירה. הדבר משקף את תרבות ה"שלמות" המזיקה השולטת בפלטפורמות כמו אינסטגרם ופייסבוק, שבה כל חוסר-שלמות נתקל בלגלוג ובריונות.

3.6 קרואטיה: חיכוך סביב תפקידי מגדר וזהות מינית

שיח שנאה בקרואטיה

פרופיל הסיכון של קרואטיה מעוצב על ידי קיטוב חברתי ופוליטי עמוק, השורשי בהיסטוריה הקרובה של המדינה. מורשת מלחמת שנות ה-90, הוויכוחים הבלתי-פתורים על לאומיות, זהות וצדק מעברי ממשיכים להשפיע על השיח הציבורי והמקוון. עם זאת, תהליכים אלו נובעים כבר מתקופת סיום מלחמת העולם השנייה. שיח שנאה מופיע לעיתים קרובות סביב אתגרים להיררכיות החברתיות המסורתיות, כאשר סקסיזם, מיזוגיניה והומופוביה נפוצים במיוחד ולעיתים אף מנורמלים.

שלוש תתי-הקטגוריות המובילות בדיווחי שיח השנאה בקרואטיה:

מקום 1: סקסיזם (מיזוגיניה) (38 מקרים)

מקום 2: הומופוביה (32 מקרים)

מקום 3: שלילת אנושיות (27 מקרים)

הוויכוחים הציבוריים בקרואטיה מוגדרים לעיתים קרובות לאורך קווים אידיאולוגיים ברורים – בין "פטריוטים" ל"בוגדים", "שמאל" ל"ימין" – והם גולשים לעיתים קרובות להתקפות אישיות ולשיח שנאה. סקסיזם ומיזוגיניה מושרשים עמוק הן בתקשורת פרטית והן בציבורית. נרטיבים פטריארכליים המציגים נשים כמתמרנות, תלויות או נחותות נפוצים, וקולות פמיניסטיים, נשים בפוליטיקה, או פעילים למען שוויון מגדרי הם מטרת שכיחות של הטרדה מקוונת. תבניות אלו משקפות התנגדות רחבה יותר לרפורמות לקידום שוויון מגדרי בחברה הקרואטית.

הומופוביה נפוצה מאוד, ולעיתים קרובות מוצדקת בשם הדת או "ערכים מסורתיים". למרות הגנות ברמת האיחוד האירופי, קבלת הקהילה הלהט"בית בציבור עדיין נמוכה. שיח שנאה מקוון כולל לגלוג, פתולוגיזציה (למשל, כינוי הומוסקסואליות "מחלה") וקריאות להדרה או לאלימות. אף שמצעדי גאווה נראים יותר בשטח, התגובות הקשות ברשת מראות כי שוויון עדיין נתפס כאיום תרבותי בקרב חלקים מהחברה.

דיונים על נושאים לאומיים, אתניים או אידיאולוגיים כוללים לעיתים קרובות שפה שוללת-אנושיות, המתארת יריבים כ"חיות", "פסיכופתים" או "אויבי האומה". נרטיבים אלה משקפים את המשך קיומן של חלוקות פוסט-מלחמתיות ואת הטשטוש בין מחלוקת פוליטית לבין גינוי מוסרי. שיח שנאה נגד מיעוטים (במיוחד סרבים, מהגרים ורומה) או יריבים פוליטיים כמעט ואינו נאכף ולעיתים אף נסבל בשם חופש הביטוי.

למרות שקיימות הוראות חוקיות נגד שיח שנאה ואפליה, האכיפה חלשה. נוף תקשורת מקוטב ומרחבים מקוונים חסרי פיקוח מגבירים את הנרטיבים השונאים. ארגוני חברה אזרחית ממלאים תפקיד מרכזי בתיעוד ודיווח על שיח שנאה, אך לעיתים מתמודדים עם תגובת נגד. בסך הכול, השיח המקוון בקרואטיה חושף כיצד חלוקות היסטוריות, ערכים מסורתיים וחולשת אכיפה משתלבים ליצירת סביבה מתירה לשיח שנאה.

ניתוח תתי-קטגוריות מרכזיות

פרופיל הנתונים של קרואטיה מצביע על כך שמוקדי החיכוך המקוונים במדינה מתרכזים בעיקר סביב אתגרים למבני המגדר והזהות המינית המסורתיים — ומדגישים את הימשכותה של מיזוגיניה דיגיטלית ואת ההטיות המוסדיות.

סקסיזם (מיזוגיניה):

מיזוגיניה היא הצורה הנפוצה ביותר של שיח שנאה בקרואטיה. דיונים יומיומיים ברשת כוללים לעיתים קרובות הערות סקסיסטיות המציגות נשים כמתמרנות או כמי שמחזיקות מידע או אהדה "קקלף מיקוח", ומשקפות את בעיית אי-השוויון המגדרי הרחבה בחברה.

דוגמאות מהרשתות החברתיות

Facebook, לא הוסר

תרגום:

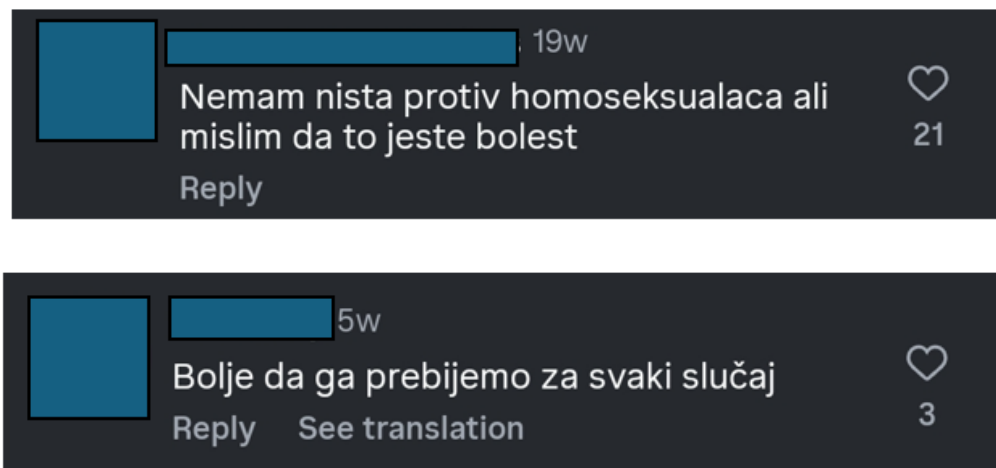
"סיפור קלאסי של יחסי גבר-אישה — היא לא רוצה להתחתן, אבל היא צריכה פראייר שיעבוד בבית ויעשה את כל המטלות בתמורה לשכר דירה, אבל היא לא תשכב איתו. המסכן אין לו איפה לגור, אז הוא מסכים להישאר אצלה בבית ולעבוד, בתקווה שאולי יהיה לו מזל (אם זה לא קרה עד עכשיו — תשכח מזה). וכך זה נמשך שנים, עד שהגבר סוף־סוף מבין שהוא היה אידיוט — עבד בחינם, מעולם לא שכב איתה, וששום דבר בעצם לא היה שלו. הוא כנראה יצא לבירה מול החנות, שם החברים שלו הסבירו לו הכול והדליקו אותו כמו שצריך..."

הקשר: תגובה זו מציגה סקסיזם יומיומי נפוץ בדיונים מקוונים בקרואטיה. היא לועגת לנשים כמתמרנות וכמי שמונעות מין, ומציגה גברים כקורבנות. שפה מסוג זה מנרמלת סטריאוטיפים מיזוגניים ומשקפת את בעיית אי־השוויון המגדרי הרחבה בחברה.

הומופוביה:

עמדות הומופוביות עדיין נפוצות מאוד במדינה. תגובות ברשת מציגות לעיתים קרובות חוסר סובלנות גלוי כלפי אנשים מקהילת ה־LGBTQ+, כולל איומים ושפה עוינת, מה שממחיש את הסטיגמה ואת הסביבה הלא־ בטוחה שבה רבים נאלצים לחיות.

דוגמאות מהרשתות החברתיות

Instagram, לא הוסר

תרגום:

"אני לא נגד הומוסקסואלים, אבל אני חושב שזו מחלה"
"עדיף שנרביץ לו ליתר ביטחון"

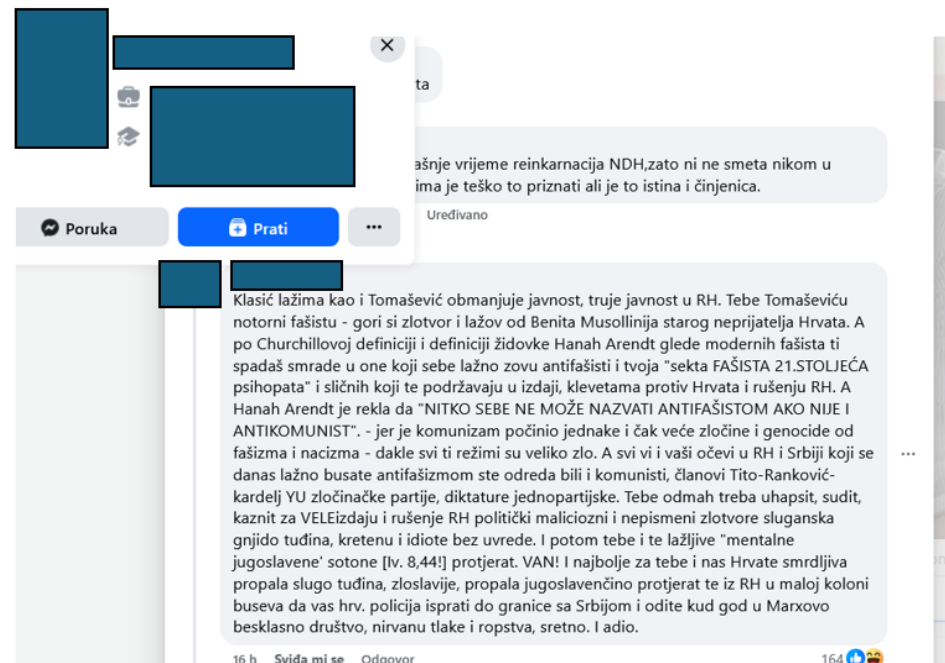
הקשר: תגובות אלו משקפות עמדות הומופוביות נפוצות בקרואטיה, שבהן אנשים מקהילת ה־LGBTQ+ מתוארים לעיתים קרובות כ"חולים" או זוכים ליחס עוין. הערות מסוג זה, הנפוצות ברשת, ממחישות את הסטיגמה והאי־סובלנות המתמשכת למרות התרחבות ההגנות החוקיות.

שלילת אנושיות:

שיח שנאה מקוון מונע גם מהקיטוב הפוליטי החריף במדינה. בקרואטיה, נפוץ להשתמש בשפה שוללת־

אנושיות כלפי יריבים פוליטיים, ולתייג אותם כ"אויבים" או "פחות מבני אדם". הדבר משקף עד כמה האקלים הפוליטי מפולג — ועד כמה מהר דיון ציבורי יכול להידרדר לשנאה.

דוגמאות מהרשתות החברתיות

Facebook, לא הוסר

תרגום:

"שקרים קלאסיים — כמו טומאשביץ', אתה מרמה את הציבור, מרעיל אנשים בקרואטיה. אתה פשיסט ידוע לשמצה — גרוע ורמאי יותר מבניטו מוסוליני, אויבם הישן של הקרואטים. לפי ההגדרה של צ'רצ'יל ושל הפילוסופית היהודייה חנה ארנדט לפשיזם מודרני, אתה שייך לאלה שמכנים את עצמם בטעות 'אנטי-פשיסטים' — 'הכת שלכם של פשיסטים בני המאה ה-21', פסיכופתים, וכל הדומים לכם שתומכים בבגידה, משמיצים קרואטים ופועלים נגד רפובליקת קרואטיה. חנה ארנדט אמרה: 'איש אינו יכול לקרוא לעצמו אנטי-פשיסט אם אינו גם אנטי-קומוניסט', כי הקומוניזם ביצע פשעים וג'וסיפ טיט זיהם את גדולים יותר מאשר הפשיזם והנאציזם — כל המשטרים האלה הם אותו הרוע. ואתם ו'אבותיכם' בקרואטיה ובסרביה, שעדיין מכים על חזה כאילו הייתם אנטי-פשיסטים — אתם בעצם פושעים, חברי מפלגת הפשע היוגוסלבית של טיטו-רנקוביץ'-קרדליי, דיקטטורה של בריוני מפלגה אחת. צריך לעצור אתכם מיד, לשפוט ולהעניש על בגידה חמורה ועל השמצה פוליטית ומרושעת של העם הקרואטי, אתה חילזון זר, בוגד ואידיוט — מפלצת 'יוגוסלבית' סאטניסטית [יוחנן ח', 44] חולה! אני מציע שאתה והחבורה היוגוסלבית המסריחה והכושלת שלכם תגורשו לצמיתות מקרואטיה, בשיירה קטנה של אוטובוסים אל גבול סרביה, ומשם — לכל מקום אחר בגיהנום של מרקס. להתראות."

הקשר: תגובה זו משקפת דה-הומניזציה מונעת-פוליטית, שבה יריבים מוצגים כ"פסיכופתים", "בוגדים" ו"זבל". שפה זו משקפת את האקלים הפוליטי המקוטב בקרואטיה, שבו שיח מקוון מדרדר בקלות לשנאה וממסגר יריבים אידיאולוגיים כאויבים או כ"נחותים".

4. סינתזה אסטרטגית והשלכות מדיניות

ניתוח רב־לאומי זה מראה שעל אף ששנאה דיגיטלית היא בעיה אוניברסלית — צורות הביטוי שלה הן מקומיות מאוד. השלב האחרון הוא לסנתז את הממצאים הבין־לאומיים לכלל תמונת־על אסטרטגית, ולהפיק המלצות מדיניות מעשיות שניתן להתאים לכל מדינה על מנת להתמודד ביעילות רבה יותר עם צורות השנאה הייחודיות לה.

מיפוי סיכונים השוואתי ומיקוד מדיניות

פרופילי הסיכון המשתנים בין שש המדינות מחייבים תגובות אסטרטגיות מותאמות לאופי הסיכון הדומיננטי בכל מדינה. גישה אחידה לא תצליח להתמודד עם האתגרים הייחודיים של כל מדינה. הטבלה שלהלן ממפה את הסיכונים הייחודיים לפי וקטור השנאה המרכזי שלהם ואת השלכות המדיניות הנובעות מכך.

טבלה 3: מיפוי סיכונים לאומיים לפי וקטור השנאה המרכזי

מדינה	וקטור סיכון עיקרי	ריכוז תת-קטגוריה מרכזי	משמעות מיקוד המדיניות
גרמניה	קיצוניות ימנית; בריונות רשת	ניאו-נאציזם, אנטישמיות, בריונות רשת	אסטרטגיה כפולה: חינוך בנוגע לקיצוניות ימנית ואכיפת סנקציות עקבית נגדה, יחד עם שיפורים כלליים במיתון פלטפורמות.
ישראל	אידיאולוגיה גיאופוליטית/ביטחונית	אנטישמיות, הסתה וחילול סמלים	מתן עדיפות לביטחון לאומי, הסרת תוכן מתקדמת המתמקדת בחומרי קונפליקט.
סלובקיה	קונפליקט אידיאולוגי חברתי	נגד להט"ב, הסתה	הגנה חקיקתית על קבוצות פגיעות; הפחתת סיכונים מיידיים נגד הסתה פעילה.
הונגריה	תוקפנות אתנית/רטורית	שנאת זרים, אתניזם, דה-הומניזציה	התמודדות עם הקצנת השיח הציבורי והשקעה במאמצי פיוס אתניים מקומיים.
צפון מקדוניה	רעילות דיגיטלית/התחמקות	ממים, מילות פרוקסי (מילות כיסוי)	השקעה בניטור מתקדם שאינו מבוסס טקסט (זיהוי תמונה/וידאו, עיבוד שפה טבעית עבור קודים מקומיים).
קראטיה	חיכוך בין-אישי/מגדרי	סקסיזם (שנאת נשים), הומופוביה	מאבק בשנאת נשים דיגיטלית ואכיפה מוסדית של מנדטים לאיסור אפליה.

המסקנה המרכזית היא שהתמודדות אפקטיבית חייבת להיות מותאמת במדויק לאופי האיום. לדוגמה, מדינה כמו גרמניה, המתמודדת עם נפחים גבוהים של הטרדות, זקוקה לפתרונות המתמקדים בניטור ובאכיפה ברמת הפלטפורמות. לעומת זאת, מדינה כמו סלובקיה, שבה קיימת הסתה פעילה וממוקדת, זקוקה להתערבות משפטית וביטחונית מיידית להגנה על אוכלוסיות פגיעות.

אתגרים מרכזיים והמלצות

לאורך כלל המדינות שנבחנו, עולים מספר אתגרים בסיסיים המחייבים פעולה אסטרטגית:

הצורך בהאחדת נתונים

הפערים הגדולים בהיקפי הדיווחים ואי־האחידות בהגדרות של קטגוריות כמו "בריונות רשת" מקשים מאוד על השוואות בין־לאומיות. הדבר מדגיש את הצורך הדחוף ביצירת מנדט טרנס־לאומי לאחידות נתונים, שיאפשר תמונת מצב מבצעית משותפת של שנה דיגיטלית.

אתגר ההתחמקות המקודדת

המקרה של צפון מקדוניה חושף את המגבלות החריפות של ניטור טקסטואלי מסורתי. מבצעי השנאה — במיוחד צעירים — משתמשים יותר ויותר בממים, סמלים ושפה מקומית מקודדת כדי לעקוף מנגנוני זיהוי. הדבר מחייב השקעה טכנולוגית מיידית בכלי AI/ML מתקדמים המסוגלים לזהות שנה חזותית ולפענח שפה מקודדת בהקשר תרבותי מקומי.

הפער בין מסגרות חוקיות למציאות חברתית

קיים פער מבני שבו מערכות הניטור מצטיינות בזיהוי קיצוניות המוגדרת בחוק (למשל, נאו־נאציזם, תמיכה בטרור) אך אינן מדווחות באופן מספק על נזקים חברתיים נפוצים כגון מיזוגיניה, השפלה גופנית ובריונות כללית. המדיניות צריכה להתפתח כך שתנמיך את רף הדיווח לנזקים חברתיים נפוצים ורחבים, במקביל לשמירה על אכיפה קפדנית נגד שנה אידיאולוגית מאורגנת.

המשימה המרכזית של מקבלי ההחלטות היא לגשר על הפער המסוכן בין מה שמערכות הניטור שלנו תוכננו לזהות לבין המציאות החברתית שבה שיח השנאה נחוה בפועל. זהו לא רק אתגר טכנולוגי — זהו פער המהווה פגיעה קריטית בתפקוד הדמוקרטי.

כישלון בזיהוי ובטיפול במגוון המלא של רעילות דיגיטלית — החל מקיצוניות המוגדרת בחוק ועד ההטרדות היומיומיות והשוחקות שמשתיקות אזרחים — פירושו ויתור על המרחב הציבורי הדיגיטלי לטובת מי שמבקשים לפרק אותו.

מדיניות העתיד חייבת להיות גמישה, מדויקת ומודעת להקשר המקומי — באותה מידה שבה האיומים עצמם משתנים. הדבר מחייב חדשנות טכנולוגית לצד מחויבות מחודשת להגנה על המרקם החברתי במרחב המקוון.